

אחת כמה וכמה שיהא אדם חייב להיות חס על נכסיו.

ומפרשינן: וצריכא את כל הדרשות שאינו יכול להחרים הכל: דאי כתב רחמנא רק "מכל אשר לו" שמשמע ולא כל אשר לו, הוה אמינא: כל דאית ליה מכל המינים, את כולם יחד לא יחרים, אבל מין אחד כגון אדם, או בהמות או שדה לא התמעט, ואם כן ליחרמיה כוליה, לכן כתב רחמנא: "מאדם", למעט: ולא כל אדם. ואי כתב רחמנא "מאדם" לכו, היינו אומרים: דוקא כל עבדיו לא יחרים, כיון דלא סגי' ליה [לא מספיק לו] בלא עבודה של עבדיו, ועל כן לא יחרים את כולם, אבל שדה היינו אומרים שיכול להחרים את כולן, ואם משום שצריך שדה לפרנסתו, סגי' ליה שיקבל שדה בדיסתורן [באריסות] ויקבל מפרותיה מחצה, שליש או רביע, ולכן כתבה התורה: "משדה" למעט: ולא כל שדה אחוזה.

ואי אשמועינן רק שדה שלא יחרימנו כולו, היינו אומרים: דוקא שדה לא יחרימנו כולו משום דחיותיה [דחי ממנה], אבל אדם יכול להחרים כולו, ואם משום שצריך לעבודתו, סגי' ליה בשמעא [שמש] בעלמא, לכן כתבה התורה: "מאדם" ולא כל אדם.

אמר רבי אלעזר בן עזריה: מה אם חרמים שהם לגבוה [שהרי הם קדושים בקדושת הגוף עד שינתנו לכהן, תוס'] אין אדם רשאי להחרים⁽¹⁸⁾ כל נכסיו, על אחת כמה וכמה שיהא אדם חייב להיות חס על נכסיו שלא יבזבז להדיוט — ואפילו לעניים — יותר מחומש⁽¹⁹⁾ מנכסיו.

גמרא:

מנא הני מילי שלא יחרים את כולם?

ומשנינן: דתנו רבנן: כתוב "אך כל חרם אשר יחרם איש לד' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו וגו' כל חרם קדש קדשים הוא לד'" ודורשים: "מכל אשר לו" — ולא כל אשר לו, "מאדם" ומשמע מקצת אדם יכול להחרים — ולא כל אדם, "מבהמה" יחרים — ולא כל בהמה, [ויש שלא גורסים את המיעוט "מבהמה"]. "משדה" אחוזה — ולא כל שדה אחוזה. יכול לא יחרים, ואם החרים יהו מוחרמין? תלמוד לומר: אך כל חרם, למעט: שיש חרם שלא חל, שאכין ורקין מיעוטים הם, דברי רבי אליעזר. אמר רבי אלעזר בן עזריה: מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, על

אדם יותר מדי.

19. הקשה הרש"ש, הרי לחרם האיסור הוא רק את כל נכסיו, ואם כן, איך אפשר ללמוד קל וחומר שצדקה לעניים אסור לתת יותר מחומש, והרי יש לומר, דיו לבא מן הדין להיות כנידון, וכשם שבחרם האיסור רק כל נכסיו, הוא הדין בצדקה כך.

17. מבואר בתוספתא שכל זה רק בחרם, אבל בהקדש אף על פי שאסור להקדיש הכל, אבל אם עבר והקדיש, מודה רבי אליעזר שחל ההקדש.

18. בתוספתא [פ"ד ה"י] מבואר שהוא הדין בהקדש שלא יקדיש את כל נכסיו. ופסק כך הרמב"ם [פ"ח מערכין ה"ג]. ובהמשך הגמרא מבואר שלומדים מכאן שגם בצדקה לא יבזבז